

N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

210 dana

Otvorih televizor pa čujem (a i vidim): opet stara priča. Zna se o čemu. O Pfizerovom cjepivu koje čekamo, a nikako da dođe. Je li cjepivo sigurno, je li dovoljno ispitano, pita voditeljica. "Postupak je ubrzan, ali nijedan korak nije ispušten", uvjerava nas stručnjakinja iz Hrvatske agencije za lijekove i medicinske proizvode (HALMED). Kako? Tako što je cjepivo ocjenjivano etapno, kako su pristizali rezultati testiranja, a ne da se ocjenjuje odjednom, kada je napravljeno sve što je trebalo napraviti. Jer, objašnjava gošća emisije, kada se skupi sva dokumentacija za odobrenje novog lijeka, treba 210 dana.

Zašto 210 dana? Zašto baš 210 dana?*" Odgovorit ću, dragi čitatelju, na to pitanje – pa neka me demantira tko god hoće: ni zbog čega!

Ili, točnije, ni zbog kakvog racionalnog razloga, ili (može i ovako) zbog stvaranja dobrog dojma i ozbiljnog ozračja, zbog prenemaganja i ljudske gluposti.

Uvriježeno je mišljenje da brzina ima neke veze s kvalitetom. Radimo li sporo i polako, onda je rezultat našeg rada bolji nego ako to isto radimo brzo. Jer ako radimo brzo, onda brzamo, fušarimo, radimo nevaljali posao. Općenito govoreći, to je istina. Ako zidar ne da žbuki vremena da se osuši, zid će se srušiti. I boja se na zidu mora sušiti da bi se mogao nanijeti novi sloj. No u intelektualnom, posebice kreativnom radu vrijede neke druge zakonitosti. Je li bolji student onaj koji je završio fakultet u roku ili onaj koji je studirao deset godina?

Rossini je svoju najbolju operu, Seviljskog brijača, napisao za samo tri tjedna. Kant je Kritiku čistoga uma napisao za tri mjeseca. Ili, da kažem nešto iz vlastitog iskustva. Za pisanje knjige ne treba mi više od pola godine, često samo tri mjeseca. Koliko treba vremena da se napiše znanstveni rad? Pet dana, ili jedan radni tjedan (prvi dan: izrada slika i tablica, drugi dan: pisanje Uvoda i Metoda, treći dan: pisanje Rezultata i Diskusije, četvrti dan: sastavljanje Sažetka, potpisa pod slike, povezivanje tekstova te prva revizija, peti dan: konačna, detaljna revizija). Kako je onda moguće da recenzija traje tri ili četiri tjedna, a usto se recenzent rijetko kad drži zadanog roka? Zar treba tri puta više vremena da se rukopis pročita nego da se napiše?

Ruku na srce: za recenziju treba odvojiti četiri sata vremena, pa i manje. Ako danas primite molbu za recenziju, već je sutra možete poslati uredniku. Ali ne! Treba prvo tri dana čekati da se nađe vremena za otvaranje elektroničke pošte. Onda se dva dana promišljanja i domišlja bi li se ili ne bi trebalo prihvatiti posla.

Onda valja tri tjedna čekati da urednik pita što je s recenzijom, je li već gotovo. Uredniku treba odgovoriti, tri dana nakon upita, da posao samo što nije gotov. Tek onda se treba prihvatiti posla, čitanja. I početi raditi. Raditi, hm raditi, koliko raditi? Pa već sam rekao: četiri sata. Ne više.

To bi se moglo reći za svaki posao. Upravo dovršavam članak koji sam počeo pisati prije doručka, no morao sam ga nastaviti pisati i nakon doručka jer mi je kompjutor počeo "štekati", pa sam ga morao resetirati. Da nije bilo tih tehničkih poteškoća, napisao bih ga u jednom dahu, brzinom od oko sto slovnih mjesta u minuti. Trebat ću ga, istina, još triput pročitati, ali već sada vidim da je tekst dobar, a usto ima malo podataka (koje treba provjeriti), pa će tri predstojeće revizije brzo ići. Tekst ne bi bio ništa bolji da sam ga pisao rukom, onda prepisivao u kompjutor, pa ispisivao na papir, a zatim na papiru olovkom ispravljao da bi potom ispravke unosio u računalo. Da sam tako radio, mogao sam reći da sam teško radio i mnogo se naradio, što bi samo po sebi (valjda) jamčilo da sam napisao nešto jako, jako dobro. No nije tako. Tko zna raditi, njemu je lako raditi. Tko ne zna raditi, njemu je raditi teško. Ergo, tegoban rad odaje nestručnjaka, neznalicu ili – najčešće – čovjeka koji ne zna organizirati ni svoj rad ni svoje vrijeme. I onda od svoje nesposobnosti pravi vrlinu. I još se time razmeće, pravi se važan.

U tom grmu leži zec! Koliko se snage, vremena, energije i živaca troši samo zbog otezanja. U Lijepoj našoj ne možeš naći znanstvenika koji može išta napraviti za manje od tri dana. Piše mi kolega pa se tuži na ovo i ono u svojoj radnoj sredini. Meni se učinilo zgodnim da njegovu tužbalicu iskoristim za članak u ovoj rubrici. No prije toga sam htio biti siguran mogu li ga ili ne mogu spomenuti. Čekao sam tri dana na odgovor, odgovor koji je trebao glasiti jednostavno: "Ne, ne pristajem." Umjesto tog i takvog odgovora dobio sam međutim punu stranicu obrazloženja kako ne i zašto ne, obrazloženja koja me se zapravo ne tiču, a ne tiču se ni članka jer što ima jednostavnije nego u tekstu izbrisati ime autora pisma i naziv institucije o kojoj govori. Trebalo je tri dana čekati, trebao je potrošiti možda pola sata za pisanje odgovora – a sve se moglo srediti uz utrošak tri minute njegova i dvije minute moga vremena.

Eto, tako se troši vrijeme, eto zato se ništa ne stigne, eto zašto su svi u velikoj žurbi i gužvi, a opet – kad pogledaš – malo se napravi. Pouka? Treba znati organizirati svoje vrijeme, a prije svega shvatiti onu staru latinsku, iz krila stoičke filozofije: "Omnia sunt aliena, tempus tantum tuum est". Sve je tuđe, samo je vrijeme tvoje. Izgubljeno vrijeme ničim se ne može nadoknaditi.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr

** Na ovo retoričko pitanje ponudit ću hipotetski odgovor. Rastavimo li broj 210 na faktore, $210 = 3 \times 7 \times 10$, vidimo da se broj 210 sastoji od tri sveta broja: tri (tri su božanske osobe), sedam (sedam je smrtnih grijeha) i deset (deset je Božjih zapovijedi). U dubljoj analizi ti se brojevi (3, 7 i 10) pojavljuju kao arhetipski simboli, kao brojevi na kojima počiva svijet, pa broj 210 ostavlja dojam (koji dolazi iz podsvjesnih tokova) kao nešto fundamentalno, poput broja pi ili Planckove konstante.